

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

**КУЛЬТУРА ЯК ФЕНОМЕН
ЛЮДСЬКОГО ДУХУ**

(БАГАТОГРАННІСТЬ І НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ)

Збірник тез доповідей
V Міжнародної наукової конференції курсантів і студентів

21-22 листопада 2019 року

Львів – 2019

«Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)». – Збірник тез доповідей V Міжнародної наукової конференції курсантів і студентів 21-22 листопада 2019 року. – Львів: ЛДУ БЖД, 2019. - 396 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Андрій КУЗИК, доктор сільськогосподарських наук, професор

Марта ЛАБАЧ, кандидат філологічних наук, доцент

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук, ст. викладач

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук, викладач

Збірник укладено за тезами доповідей V Міжнародної наукової конференції курсантів і студентів «Культура як феномен людського духу (багатогранність і наукове осмислення)». 21-22 листопада 2019 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій

Секція 1 Соціокультурний вимір науки.

Секція 2. Соціально-психологічні чинники культури творення.

Секція 3. Інформаційно-комунікаційні технології як новітня форма існування культури.

Секція 4. Етичне й естетичне в культурі.

Секція 5. Релігія як сфера культури.

Секція 6. Українська культурно-національна складова світової цивілізації.

Секція 7. Мова й культура – головні ідентифікатори нації (до 250 річниці від Дня народження Івана Котляревського).

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

«Творімо культуру всіма силами нації!», Іван Огієнко

(Митрополит Іларіон)

Духовно-культурна самобутність кожного народу – величезна цінність, особливо в час потужного процесу глобалізації, який шириться планетою. А сенс цього процесу не однозначний, бо разом із позитивами тенденціями (розширення контактів, можливість подорожувати, жити й працювати, де людина бажає, ділитися своїми цивілізаційними надбаннями й запозичати їх у інших) таїть загрозу втрати національної ідентичності, оригінальності, послаблення статусу деяких країн і особливо тих народів, які мали колоніальне минуле, зникнення деяких мов і культур узагалі.

Негативи посилюються масштабним розвитком новітніх інформаційних технологій, які полонять особливо молоду людину, впливають на її свідомість і підсвідомість, відвертають увагу від насущних проблем і загроз, а тому, скажімо, безпека держави, культурний контекст життя людини, функціонування державної мови для неї виглядають і зовсім не важливими, а такими, що якимось вирішуються чи врегулюються самі собою. Додає сюди негативу й спеціально поширювана ідеологія космолітизму, яка проповідує цілком шкідливу концепцію: «Де добре, там і батьківщина», яку тепер виправдовують, власне, глобалізаційними процесами.

Саме тому ми вважаємо, що повинні вибудовувати стратегію протидії подібним тенденціям, а в цьому надзвичайно важливу роль має відіграти усвідомлення кожним українцем величезного значення наших могутніх оберегів: мови, культури, національної ідентичності, бо саме вони не дадуть нам стати пилом історії, а допоможуть воздвигнути фортецю нашого духа.

Хочемо підкреслити, що в нашій конференції беруть участь представники з восьми країн – у їхніх матеріалах наша ідея підтверджена: культура кожного народу є його могутньою охоронною грамотою.

Матеріали цього збірника розміщено за секціями: «Соціокультурний вимір науки», «Соціально-психологічні чинники культуротворення», «Інформаційно-комунікаційні технології як новітня форма існування культури», «Етичне й естетичне в культурі», «Релігія як сфера культури», «Українська культурно-національна складова світової цивілізації», «Мова й культура – головні ідентифікатори нації (до 250 річниці від Дня народження Івана Котляревського)». Ці матеріали всебічно, як нам видається, охоплюють окреслену вище проблематику.

Свого часу український філософ Сергій Кримський назвав Київ «гаванню духу на березі великого степового океану азійських просторів». Хотілося б, щоб такою гаванню для українського народу була наша культура, в якій ми черпали б духовну силу, міць і могли щедро ділитися цим з іншими народами, будучи, за словами Павла Грабовського, «європейцями на ґрунті українському». Пам'ятаймо, що «культура – посланець душі України та її інтелекту, її людська і творча суть. Лише культура може відстояти національну ідентичність нашої Батьківщини» (Оксана Пахльовська).

Щиро дякуємо всім, хто відгукнувся на наше запрошення й у різній формі взяв участь у цій конференції. Переконані, що робимо спільну й важливу справу – зміцнюємо наш духовний капітал, долучаємося до збереження того, що й робить людину людиною – її духовності!

Марта Лабач, завідувач кафедри українознавства
Львівського державного університету безпеки
Життєдіяльності

УДК22.05

ІСТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ БІБЛІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Філіппова В.В.

Бабій І.В. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, викладач кафедри

українознавства, кандидат педагогічних наук

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Біблія – книга цілковито унікальна, невичерпна, книга, в якій усе сказано як про Бога, так і про людину. Всюдисущий Бог у ній багаторазово нам відкривається і дає нам прозрівати Свою тайну. Себе ж людина пізнає в ній, починаючи з найвозвишеніших прагнень своїх і закінчуючи найтемнішими сторонами своєї совісті, тими, де рана, нанесена первородним гріхом, кровоточить у кожного. Саме слово Біблія послужило згодом назві в багатьох мовах світу неповторного поняття витвору людського розуму – книзі.

Біблія писалася, переписувалася й перекладалася впродовж більш ніж 1700 років представниками понад 60 поколінь різних народів світу й не зазнала відтоді практично жодних змістових відхилень від оригіналу. Біблія стала першою друкованою на земній кулі книгою, бо її латинський варіант виготовив ще в першій половині XV ст. один знаменитий німець. Жодна з книг ніколи навіть не наближувалася до такої величезної й постійної популярності, як Біблія. Повний переклад Біблії здійснено більш ніж 250 мовами світу, окремі книги Святого Письма перекладалися ще 740 мовами та діалектами. В історії літературних мов світу є чимало прикладів, коли саме майстерно перекладена Біблія ставала за взірць подальшого розвитку цієї мови й літератури.

Тернистим був шлях Божого Слова до українського народу. Його поява спочатку церковнослов'янською мовою була пов'язана з іменами християнських просвітителів IX ст. Кирила і Методія, котрі здобули богословську освіту в кращих школах столиці Візантії. Україномовні переспіви Псалмів, сюжети з Псалтиря все частіше набували поетичних форм у тогочасних творах. Перший відомий на сьогодні й збережений переклад біблійних текстів українською мовою є Пересопницьке Євангеліє (1556-1561 рр.) Відтак переклад Нового Завіту здійснив Пилип Морачевський (1860р.), але легальний друк його праці тоді був неможливим через Валуєвський циркуляр 1863.

Дещо пізніше за цю справу взявся Пантелеймон Куліш й вважав переклад українською мовою Біблії основною справою свого життя. На це пішло майже півстоліття невтомної праці письменника. Систематично працювати над перекладом Куліш почав у 60-х роках XIX століття, а з 1869 року до перекладу Біблії залучається ще одна особа – 24-річний українець з Галичини,

вихованець Віденського університету, громадянин Австро-Угорщини Іван Пулюй. Обидва чоловіки належали до найчисленніших українських церков – Православної та Греко-Католицької. Вони були громадянами двох різних держав, котрі поділили між собою Україну. Цих, здавалося б, зовсім різних людей поєднували шанобливість до Бога і любов до Його Слова. Але пожежа в мастку П. Куліша в Мотронівці, що сталася 6 листопада 1885 р., ледь не поклала кінець роботі: вогонь знищив не лише будинок, а й переклад Старого Заповіту. Куліш розпочинає все спочатку і займається перекладом аж до своєї смерті 1897 р. Ще за свого життя, йому вдалося видати Новий Заповіт, а повна україномовна Біблія побачила світ вже після смерті Куліша й цю працю довершували Іван Нечуй-Левицький та Іван Пулюй. У 1904 році Британське Біблійне Товариство видало повну Біблію, перекладену П. Кулішем, І. Пулюєм і І. Нечуєм-Левицьким. У біблеїстиці загальноприйнято вважати Кулішів переклад першим повним перекладом Біблії українською мовою.

На початку ХХ ст. перед українським суспільством склалися об'єктивні потреба другого повного перекладу Святого Письма українською мовою. Така відповідальна й надзвичайно тяжка місія випала на долю видатного діяча українського відродження ХХ століття митрополита Іларіона Огієнка. Розпочинаючи роботу, І. Огієнко поставив перед собою два найголовніші завдання: найточніше передати зміст оригіналу, дбаючи передусім про змістову точність цілого ряду багатозначних слів і забезпечити переклад милозвучною, сучасною літературною мовою. Переклад усієї Біблії було завершено 11 липня 1940 року, однак через військовий стан надрукувати переклад не вдалося.

Пантелеймон Куліш трудився над перекладом 30 літ, для І. Огієнка ця хресна дорога до своєї Біблії виявилася довшою. Від початку перекладу богослужбних книг до появи сигнального примірника перекладеної ним повної Біблії минуло 42 роки. У 1962 році в Лондоні побачив світ солідний том (1529 сторінок) з відтисненим позолотою українським заголовком — Біблія.

Прикметно, що переклади Біблії українською мовою П. Куліша та І. Огієнка не були сприйняті Церквою для богослужбного вжитку через те, що для читачів та вірян деякі місця з цих перекладів залишалися частково або повністю не зрозумілими, а окремі терміни та форми висловлення, прийнятні в розмовній мові, не могли використовуватися в богослужінні. З огляду на нагальну потребу Української Церкви в повному перекладі Біблії українською мовою Святійший Патріарх Філарет взяв на себе працю з перекладу Старого та нового Заповітів. Загалом робота з перекладу була завершена в рекордно короткий термін – п'ять з половиною місяців, до того ж щодня він Святійший перекладав по 10 глав Біблії.

8 вересня 2004 р., представляючи новий переклад Біблії, який сьогодні є четвертим повністю виданим перекладом українською мовою, Святійший Патріарх Філарет підкреслив, що це, є першим повним виданням Біблії, яке включає як канонічні, так і неканонічні книги, а

переклад став першим перекладом Священного Писання на сучасну церковну літературну українську мову.

Отже, можна зробити висновок, що переклади Біблії в Україні мають свою специфіку, зумовлену тим, що тривалі періоди український народ не мав власної державності і, відповідно, українська мова чи її церковнослов'янський варіант не мала державного, офіційного статусу. І все ж, попри дуже несприятливі умови, українці найраніше з-поміж слов'янських народів Центральної та Східної Європи одержали Святе Письмо рідною і зрозумілою широкому загальному мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жукалюк М., Степовик Д. Коротка історія перекладів Біблії українською мовою. – К.: УБТ, 2003.
2. Тимошик М. Книги Святого Письма українською мовою: до історії перекладу й видання//Український богослов. – К., 2003.
3. Тимошик М. Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і українське духовне відродження / М. Тимошик // Митрополит Іларіон (Іван Огієнко). Життєписи великих українців. – К., 1999.
4. Науменко В. Ф. С. Морачевский и его литературная деятельность / В. Ф. Науменко // Киевская старина. Кн. XI-XII.
5. Електронний ресурс <https://osvita.ua/vnz/reports/relig/21486/>

Секція 5

РЕЛІГІЯ ЯК СФЕРА КУЛЬТУРИ

<i>Х. Ю. Везнюк</i> ЗНАЧЕННЯ МОЛИТВИ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЗОНІ ООС	224
<i>В. В. Вергун</i> ХРИСТІЯНСТВО ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	226
<i>О.М. Вознюк, А.Б. Поцелуйко</i> РОЛЬ РЕЛІГІЇ У СТАНОВЛЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ	229
<i>В. Ю. Лісовська</i> КЛАЙВ СТЕЙПЛЗ ЛЬЮЇС ЯК ХРИСТІЯНСЬКИЙ АПОЛОГЕТ	231
<i>А. Р. Миколаєць</i> ВПЛИВ РЕЛІГІЇ НА КУЛЬТУРУ УКРАЇНЦІВ	234
<i>В.В. Особа</i> РЕЛІГІЯ ЯК ОСНОВНЕ ЯВИЩЕ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ	235
<i>К. Ю. Познухова</i> ВІРА В БОГА В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА (НА ОСНОВІ НОВЕЛ «МОЄ СЛОВО» ТА «ДАВНЯ МЕЛОДІЯ»)	237
<i>А.С. Сафіяник</i> РИТОРИЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В ЙОГО ЗВЕРНЕННЯХ ДО МОЛОДІ	240
<i>Філіппова В.В.</i> ІСТОРІЯ ПЕРЕКЛАДУ БІБЛІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	243

Секція 6

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРНО - НАЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

<i>І.-Д. С. Ільїна</i> ІНДИВІДУАЛЬНИЙ СТИЛЬ ПИСЬМЕННИКА ІВАНА МАЛКОВИЧА (НАПРИКЛАДІ ЙОГО ПРОМОВИ ПРИ ВРУЧЕННІ ШЕВЧЕНКІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ)	246
<i>Б. Р. Карабин</i> ІВАН БОГУН – ОБРАЗ ДУХУ ВЕЛИКОГО УКРАЇНЦЯ	248
<i>Я. І. Катрук</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБРЯДУ «КОМОРА» У ВЕСІЛЬНІЙ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ ХVІІІ – ХІХ СТ	251
<i>О. С. Кобилкіна</i> «ФЕЛІКС АВСТРІЯ» СОФІЇ АНДРУХОВИЧ: БЕСТСЕЛЕР	253
<i>С. Кравець</i> ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ «ПІЗНАЙКО» І ПРОБЛЕМИ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ УКРАЇНИ	256